

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

A SELYEBI REFORMÁTUS TEMPLOM MYSKOVSZKY VIKTOR 1876-I FELVÉTELE UTÁN,
UJJ GYÖRGY RAJZOLATJA 1912. DECEMBER, PINX GULYÁS LÁSZLÓ

A régi selyebi református templomról 1876-ban készítette a felvételt Myskovszky Viktor (1838-1909) művészettörténész. Ujj György készített ennek alapján egy rajzot az épületről 1912-ben, melynek nyomán a festmény Gulyás László műve.

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

Selyeb község a régi Abaúj vármegyében, Szikszó – Alsóvadász – Homrogd – Monaj útvonalon, Szikszótól 16 km távolságra fekszik. A Csereháti dombság déli tájain, a Vadász patak egyik ágának völgyében, mintegy 250 méter magas dombok között, kies helyen létesült falu.

1989-ben 526 lakost számlált. Felekezeti tekintetben ez így oszlott meg: 300 görög- 80 római szertartású katolikus, 146 református. Görög katolikus és református templom áll a községben.

A népszámlálások az alábbi adatokat tárják elénk:

Év	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1941	1949	2001
Lakosság	897	792	766	847	777	895	904	857	479
Reform.	341	288	288	289	253	302	303	281	141
Ref.%	38,00%	36,30%	37,60%	34,12%	32,56%	33,74%	33,52%	32,79%	29,44%

Az elmúlt 150 esztendő során a reformátusok aránya stagnált, ahogy a község lakossága sem változott lényeges mértékben. Az utóbbi fél évszázad történelmi és gazdasági változásai viszont felére apasztották a település népességét.

*

A község neve a középkori oklevelekben SELEB illetve SEELEEB alakban fordul elő. Feltehetően a szláv eredetű *zsilip* szavunkkal hozható kapcsolatba.

Első írásos említése 1256-ból való. Monajkedd és Nyésta határosaként nevezik meg, ekkor már nemesi birtok.

Egyháza is régi, 1332-ben papja 10 garas pápai tizedet fizetett. 1402-től a Perényi család birtoka, 1427-ben Perényi Imre fia János bírta. Ekkor 38 adózó portát írtak össze. A szokásos átszámítás szerint – 3 háztartás esik 2 portára, 1 háztartás pedig 5 fő – Selyeb lakossága 300 főre rúghatott. 1553-ban Perényi Gábor birtokán 20 adózó porta, 13 zsellér háztartás, 2 pusztatelek és 2 másfajta szolgáltatással tartozó háztartás volt.

1517-ben a Rákóczi család megvásárolta Felsővadásszal együtt, 1550 táján Perényi Gábor erőszakkal elfoglalta. A 17. század közepén I. Rákóczi György és Rákóczi Mihály osztozott rajta.

1598-ban Rákóczi Zsigmond a birtokos, a községben összeírt házak száma 54. A környéken a legnépesebb község ekkor: Alsóvadászon 39, Felsővadászon 49, Kupán 13, Tomoron 14, Nyéstán és Szolnokon egyaránt 23 házat

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

írtak össze, Homrogd és Monaj már puszta. (Szikszó mezővárosa kiemelkedik a maga 211 házával.) Selyeb lakosságát a házak száma alapján 400 főre becsülhetjük.

Sok gonddal-bajjal járó idők köszöntöttek Selyebre is, amikor a törökök elfoglalták Fülek várát (1544), majd pedig Egert (1596). Abaúj vármegye déli vidékét ettől kezdve a török is adóztatta. Selyeb is kénytelen-kelletlen meghódolt a pogányoknak. Így vallottak adózásukról 1641-ben:

Selyeben lakozó Balla Pál, Rákóczi Mihály uram jobbágya, több 75 esztendősnél, Kis Jakab az erdélyi fejedelem őnagyságának jobbágya, több 75 esztendősnél, megh esküvén azt vallják: Filekbe is hódoltak ők, 60 forintot adtak, 20 icce vaját és 20 icce mézet. Eghret hogy megh holdolták, akkor summájok 60 forint volt és 20 icce vaj és 20 icce méz. Bocskay járásakor Chiafor aga ránk jöven, az 60 forintot 200 forintra verte fel, és 80 icce mézre és vajra is 80 iccére. 2 vágó ökör, 80 kila búza, zab 5, árpa 80 kila, 2 kila borsó, 2 kila lencse, 2 kila szilva, 2 kila dió. Most is peniglen, ki mondatik az Sitva Toroki vezés után lenni, Sas Muztapha agának 225 forint, arató pénz 40 forint, vágó ökörért 18 forint, fa hordásra 18 forint, 10 kósó, 70 icce vaj, 70 icce méz, 1 dézsa túró, 2 kila lencse, 2 kila borsó, 2 kila szilva, 2 kila dió. Császár adója 24 kila búza, és most még újonnan azt kívánja, hogy 20 kila búzát tavasszal együtt adjuk be. Egy átalag bort adtunk azelőtt, most 1 hordó bort kíván. Basa ajándéka 11 forint és só.

Ekés emberek 12, zsellér mintegy 20.

Szolnoki szekeresességgel kétszer esztendőben két-két szekertül 36 forintot, most kíván szekerenként tíz-tíz napot, 4 szekerral.

Ha a legutolsó alkalommal kért adó pénzösszegét összeadjuk, 312 forintot kapunk. A vágó ökörért 18 forint megváltást kért a török, s ha ezt elfogadjuk reális árnak, akkor a készpénz adó 17 ökör ára volt. Tudjuk viszont, hogy a szpáhik kikényszerítették a valós értéknél jóval magasabb összeget. (Ugyanekkor a közeli alsóvadásziak arról panaszkodtak, hogy korábban 6-7 forintért vettek ökröt a töröknek, de most már nem kéri, hanem helyette 20 forintot követel, vagyis értékének háromszorosát.) Ezt figyelembe véve, a 312 forint selyebi adó nagyjából 40 ökör árának felelt meg, tehát igen magas összegnek számított. Ezt évenként meg kellett fizetni a községnek, valamint ráadásként a felsorolt természetbeni dolgokat. A szolnoki szekerezés azt jelentette, hogy a Tisza mellől, Szolnok várából a Miskolc és Szikszó környéki falvakkal szállították a törökök az egri vár katonaságának élelmezésére a gabonát. 1641-ben már ennek is pénzbeli megváltását követték.

Az igen magas pénzösszeget, a jelentős szolgáltatásokat évente 32 család-

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

nak kellett összeadnia. Természetesen magyar földesurának is adózott a község.

Selyebet nem csak a török sanyargatta, hanem igen gyakran a környéken elszállásolt császári-királyi csapatok idegen zsoldosai is nyúzták. 1631-ben Abaúj, Borsod, Gömör és Torna vármegye paraszt lakossága felkelt a szüntelen sanyargatás miatt, s a megmozdulás egyik központja a Cserehát volt, Nagy Ambrus gagyvendégi gazda vezetésével. 1632 márciusában a parasztkapitányok Selyeben tanácskoztak. A felkelést leverték, Nagy Ambrus elesett a rakamazi csatában.

*

A selyebi református egyházzal az első adat 1579-ből való, ekkor jegyezték fel lelkipásztora nevét: Pankotai János. Bővebb tájékoztatást kapunk 1606 körüli időből, amikor a Borsod-Gömör-Kishonti Egyházmegyébe tartozó községet az egyházlátogatók felkeresték, s az alábbiakat rögzítették a jegyzőkönyvbe.

Pastor Johannes Veresmarti

Minden egész ekés kepet ad, manipulos 72. Fél ekés, fél kepet, manipulos 36. Ha hárman cimborálnak össze, hárman adnak egy kepet. Zsellérek, akik házasok, egy-egy köből búzát adnak, (avagy húsz kévét). Nőtlen legények, örökségesek, fél-fél köből búzát adnak. Egy darab rét a Kapun kívül. Minden nyomásra két annyi föld vagyon, mint egy helyes embernek. A nyomás három. Ha maga szántja, övé a haszon, ha másnak adja bevetni, tehát ötödöt vehet. Vagyon egy parlag szőlő (az Simán). Jóakaratajokból erdőt is szakasztnak. Kereszteléstől tyúk, kenyér. A komapénz Mesteré. A decimából octava jár. Özvegyasszony 3 sing vásznat.

Veresmarti János 1604 és 1618 között volt selyebi lelkész. Iskolája is volt a községnek, a tanító – mesternek nevezték – jövedelmét így írták le:

Minden házas ember fél-fél köből búzát ad. Nőtlen örökséges legény egy szaput. Gyermek tanítástól, kivel mint alkudhat.

Nyésta és Abaújszolnok leányegyháza volt Selyebnek. 1639 táján jegyezték fel, hogy a mester jövedelmét megtoldották:

Két-két icce bor mindentől, akinek szőlője vagyon.

Selyeb a 16. század során református lett, anyaegyház volt iskolával és két leányegyházzal. Még lelkipásztorokat is adott, tehát iskolája jó alapképzést nyújthatott folyamatosan. Selyebi Balázs Fulókércs lelkipásztora 1594-ben, Selyebi György pedig 1607 és 1627 között garbóci prédikátor volt.

Selyeb a töröknek korán meghódolt, de Abaújszolnok és Nyésta nem, ezért a török zaklatta, kirabolta. Végül, 1640-ben ők is adózásra adták a fejüket. Nyomorúságaikról, az 1633. évi török támadásról egy nyéstaai családfő így

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

vallott:

...az pogány ellenség falunkra jövén, kegyetlen rablást tett közöttünk, nekem Szolnoki Istvánnak házamra ütven, feleségemet s egy kised 8 holnapi édes magzatocskámat elvitte, kit Kondónál vött meg az hideg. Az bátyám feleségét negyed magával és másokét is mind össze azzal együtt az kit levágott 19 (fő).

1668-ból ismét képet kapunk a selyebi református egyház állapotáról. A gyülekezet anyagi háttere erősödött, már vannak úrasztali edényei is. Nyésta és Szolnok továbbra is leányegyházként kapcsolódott Selyebhez. A lelkész Monaki István, a tanító Fairi Dániel volt. A község részéről Kulcsár György bíró, Tót János, Pecze István, Fejes Mihály és Balázs Mihály volt jelen az egyházlátogatás során, akik hitelesítették az adatokat. Minden bizonnyal ők voltak a gyülekezet előljárói. Tanúsították azt is, hogy a lelkész tanítása és magaviselete kifogástalan.

1. Aki maga ekéjével szánt, 4 kereszt búzát ad 18 kévéjével.
2. Aki cimborával szánt, 2 keresztet.
3. Bort, két-két iccét adnak.
4. Akinek marhája nincsen, 20 kéve búzát ad.
5. Az özvegyasszony 3 sing vásznat ad.
6. Vagyon két falat szőlő, melyet magának kell a Prédikátornak míveltetni.
7. Föld, szántani való, három fordulásban vagyon. A kietlen oldalon 3 darab, két-annyi mindenütt, mint egy jobbágyé. A falun felül hat darab. 1. Berekalja. 2. Vadászi völgy keskeny. 3. Általjáró. 4. Közép orom alja. 5. és 6. a Tót ülő. Harmadik fordulásban, a hegy megett, vagyon két hold a Csér alatt. 3. a Vágás alatt, 4. a Hosszú. 5. a Király kútjánál. 6. és 7. az Örvény felé. 8. a Keskeny, mindenütt, itt is két-két annyi, mint egy jobbágyé.
8. Búzából, borból, tavaszból, bárányból, méhekből quarta jár a Király dézsmájából.
9. Rét vagyon egy szekér szénára való. Alsó rétnek hívják.
10. Adnak tíz szekér fát.
11. Kereszteléstől tyúk, kenyér, komapénz.
12. Halott temetéskori prédikálástól 50 pénz.
13. Esketéstől 12 pénz, vidékitől egy forint.

Reditus Rectoris:

Mind szegény, s mind gazdag ember fél-fél köből búzát ad. Nőtelen legény egy-egy szaput. Két-két icce bort minden ember. Halotti énekléstől 12 pénz, levélírástól d[énár] 12.

Utensilia Mensae:

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

Vagyon két ón kanna. Egy ezüst pohár, egy ón- és fa tányér. Egy abrosz és egy kendő.

*

Selyeb, egy 1696. évi feljegyzés szerint, 18 családdal érte meg a török kiűzését.

1711-ben szintén volt egyházlátogatás, ennek adatai szerint a lelkész Rozgonyi László, a tanító Szoboszlai Mihály. Három községi elöljáró nevét is rögzíti a jegyzőkönyv: nemzetes Emódi Jeremiás, Pecze János, Laczkó István. Az úrasztali edények, terítők szaporodtak:

Két ón kanna, egy kristály pohár, kendő négy, abrosz egy.

*

Selyebet 1711 után III. Károly király a Tiszta családnak adományozta. Tiszta Pál 1738-ban Abaúj vármegye alispánja. A család tagjai buzgó katolikusok volt. Kastélyukat, vagyis inkább udvarházukat 1713-ban építették fel, 1758-ban bővítették, s ekkor középrizalitjában kápolnát alakítottak ki a katolikus hívek számára. 1769-ben a Tiszták megrendelése nyomán létesült a Nepomuki Szent János szobor. Selyebi birtokba jutásuk után azonnal megkezdték görög katolikus ruszinok telepítését a községbe. Kisebb számban római katolikusok is érkeztek a földesúr családjának közvetlen szolgálatára.

A Cserehát a törökellenes felszabadító háborúk majd a Rákóczi szabadságharc idején sokat szenvedett, különösen a nagy pestisjárványok következtében. Számos község lakossága csaknem teljesen elfogyott. Az 1730-as években jelentős telepítési hullám kezdődött, melynek során görög katolikus ruszinok érkeztek, illetve római katolikus galíciai szlávok, csak kis részben magyarok. Selyeb minden szomszédja telepített község lett (Felsővadász, Monaj, Homrogd, Nyésta, Abaújszolnok). Lelkigondozásuk sokáig megoldatlan volt, a plébániákat csak igen lassan sikerült megszervezni. Felsővadászon 1769-ben alapították meg a plébániát, és helyeztek be papot, aki amellet, hogy igyekezett ellátni a környéken is híveinek gondozását, állandóan zaklatta a selyebi református lelkészeket. Homrogdon 1779-ben épült az első görög katolikus templom, méghozzá úgy, hogy az abaújszolnoki fatemplomot megvették. Monajon 1763-ban római katolikus kápolna létesült.

Nyésta földesura a jászói prépost volt, 1762-ben templomot épített a telepített katolikus hívek számára. A selyebi lelkésznek megtiltotta, hogy a nyéstei reformátusokhoz kijárjon, őket magukat is folyamatosan zaklatta. 1770-ben Péter János selyebi lelkész tanácsot kért Szathmáry Király

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

György református egyházkerületi főgondnoktól, mert a prépost és a felsővadászi plébános súlyos büntetésekkel fenyegette a nyéstai hívek gondozása miatt. A Pétert követő Runyai István ellen még ebben az esztendőben eljárást indított, mert – állítólag - „oroszlány pap által keresztelt gyermekeket” temetett el. Amikor Runyai elhunyt, a helyi földesúr (Tiszta) igyekezett megakadályozni utódának megválasztását. Az üldöztetés miatt a nyéstai reformátusok lassan Selyebre költöztek, emléküket őrzi egy úrvacsorai pohár, amelyet magukkal hoztak.

Az 1757. évi egyházlátogatás idején Arday Péter volt a lelkész, a tanító pedig a fia, Arday János. Az eklézsia kurátora Fejes István, valamint megemlíti még Pelsőczy András, Pecze János, Kecskeméti János, Varga János, Szilvási Pál, Varga István, Szabó István elöljárókat. A lelkész és a tanító fizetését, a gyülekezet anyagi helyzetét így írták le:

Subsistentia Ministri. Minden maga ekéjével szántó ember 4 kereszt búzát fizet. Aki cimborával szánt, 2 keresztet, akinek marhája nincs, egy köből búzát, vagy 20 kévét. Akinek szőlője van, 2 icce mustot. Az özvegyemberek s asszonyok, ha majorkodnak, egész bért, ha marhájuk nincsen, fél bért. A szegény özvegyasszonyok 3 sing vásznat. Fát adnak 10 szekérrel. Halottól 17 poltra, de intimáltatott hogy ezután 3 máriást fizessenek. Esketéstől 3 máriás a templomban, háznál 1 tallér, a vidékiektől libera stola. Kereszteléstől 8 poltra vagy tyúk, kenyér és komapénz.

Parókiához tartozó földek 3 nyomáson. Az első nyomáson, melyet Kegyetlen oldaldnak neveznek, vagyon 3 darab. Az első circiter 6 köblös, felső szomszédja az út, alsó szomszédja a Plati uram földje. A második ugyanazon oldalon, mintegy 5 köblös. Felső szomszédja Fejes István, alsó szomszédja Varga Mihály. A 3^{dik} darab a Tanordokokban, mintegy 2 köblös. Felső szomszédja a pallag és út, alsó szomszédja Szálkó György, amelynek az aljába kendert vetnek. A második nyomáson vagyon a Közép orom. Vagyon 4. Az első a Berek alján, mintegy 6 vékás, melynek szomszédjai bizonytalanok és gyeppen vagyon. A 2^{dik} a Közép orom alatt vagyon, mintegy 1 köblös, felső szomszédja Fejes István, alsó szomszédja Kis János. A 3^{dik} a Tót ülő alja, circiter 5 vékás. Felső szomszédja Jakab István, alsó szomszédja Hurták János. A 4^{dik} az Általjáróban, de ez gyeppen vagyon. Ugyanehhez a nyomáshoz mondják tartozni a Tser-alján a két árok között, mintegy 5 vékás. Ismét vagyon abban a nyomásban, amelyet Vágás aljának hírnak, mintegy 5^{öd} fél köblös. Felső szomszédja Makrantzi György, alsó szomszédja Szálkó György. Ismét vagyon egy, amelyet Hosszú kötélnek hírnak, mintegy negyedfél köblös. A 3^{dik} nyomáson, amelyet Király útjának neveznek, vagyon 3 darab. Az első a Király kúton kívül, mintegy 14 vékás. Felső szomszédja a rét, alsó szomszédja az uraság. A 2^{dik} az Ösvény fejen, mintegy 3 köblös. Felső szomszédja az uraság, alsó szomszédja Fejes István. A 3^{dik} Botos rét melléke, mintegy 8 vékás. Felső szomszédja Madarász István, alsó szomszédja a rét. Ismét azon a nyomáson vagyon egy Rá-járó föld, a Léhi út mellett, melynek szomszédja egyfelől az út, másfelől Böltsi András.

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

Rét is vagyon 2 darab, az egyik a falu alatt, felső szomszédja a falu rétje, alsó szomszédja az uraságé. A 2^{dik} Szög rét, a földek alján. Felső szomszédja az uraság, alsó szomszédja a határ.

Subsistentia Scholae Rectoris. Minden külön kenyeres gazda ad 2 véka búzát, minden szőlős gazda 2 icce bort. Halottól 4 poltra. Didactrum ordinarium. Sabbathaléba 1 véka zab. Az özvegyemberek fél bért.

A templom kő, amelynek ususa excedit hominum memoriam (fennállása meghaladja az emberi emlékezetet). Magok újították romladozásából, 1756. esztendőben pedig karral és koronával megékesítették. Harangjuk vagyon 2, a nagyobbik circiter 2 mázsa, a kisebbik 80 font, amelyeket magok költségekkel készíttettek.

A parókia áll fejr és cselédházból, csűr, istálló és veteményes kert. Az iskola áll a mester házából és classisból.

A templomhoz vagyon egy tábla föld a Kis erdő mellett.

Utensilia Sacra. Vagynak 2 ón kannák, az egyik 2 iccés, fedeles, cum inscriptione: Méhszáros István Aō 1694. A másik mintegy 1 iccés, füles, fedeles és keskeny derekú, cum inscriptione: Emődi Jeremias buzgóságából építette a Selyebi templomnak az kannát Isten ditsőségére, 1693. Vagyon egy kristály pohár. Vagyon egy Krakкаи abrosz. Vagynak 6 keszkenők, amelyek közül a 4 golyos, egy körül csipkével, más nyolc virággal, arannyal és selyemmel varrott. Vagynak 2 kis ón tányérek és egy keresztelő kanna.

*

Fényes Elek 1851-ben kiadott statisztikája „magyar-orosz” faluként említi Selyebet, 283 református, 237 görög-, 140 római katolikus és 24 izraelita vallású lakossal. Ekkor még a ruszinok minden bizonnal anyanyelvüket megőrizték. A görög katolikus iskolát 1865-ben szervezték meg, ekkor már elindultak a nyelvi integráció útján, s 1896-ban már Selyeb minden lakosa magyar nemzetiségűnek vallotta magát. A 20. században a római katolikusok száma növekedett erőteljesebben, 1938-ban 258 főt számláltak 320 görög katolikus, 302 református és 15 izraelita lakos mellett. Selyeb előbb Abaújszolnok filiája volt, de 1928-ban önállóvá vált, a tanító mellett görög katolikus parókust is tartott. Az istentiszteleteket továbbra is a Tiszta kúria kápolnájában tartották 1973-ig, amikor felépült görög szertartású temploma. Védőszentje Szent Péter és Szent Pál, búcsúünnepét június 29-én tartják.

*

A selyebi reformátusok életében fontos szerepet játszott a kóji Komáromy

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

család, amely a 18. században jutott itt részbirtokhoz, s férfi tagjai a gyülekezet főgondnokai voltak. A család első tagját Komáromy György személyében 1807-ben temették a községben. Fia, ifjabb György gróf Beleznay Juliannát vette nőül, aki 1836-ban özvegyen maradt. 1837-ben egy ezüst úrvacsorai kelyhet adományozott a gyülekezetnek. Egyetlen fiát az özvegy Sárospatakon taníttatta, egy ideig a nevelője Tompa Mihály költő volt. Ebből adódóan töltötte Tompa 1843 nyarát Selyeben a Komáromy család kúriájában. A következő évben már Kázsmárkon nevelő a költő a Péchy családnál, s egyik tanítványa majd házasság révén Selyebre kerül.

A Komáromy család selyebi ága tragikus sorsú volt. 1823-ban Komáromy András 44 évesen elmebetegség után hunyt el, 1828-ban Komáromy Terézia 42 évesen tüdőgyulladásban halt meg, s még ugyanebben az évben Beleznay Julianna kislánya, Komáromy Ida 1 évesen. 1851-ben érte a családot a legsúlyosabb csapás: 19 évesen meghalt Komáromy Otília és 24 évesen Komáromy Sándor. Vele Selyeben a férfi ág kihalt.

1851-ben Komáromy Ida (1 évesen elhunyt testvére emlékére kapta ugyanazt a nevet) férjhez ment az alsókázsmárki Péchy Istvánhoz, aki evangélikus vallású volt. A fiatalok Selyeben telepedtek le. Ida, miután több gyermekét eltemette – hármas ikreket is – maga is elhunyt 29 évesen 1858-ban. Beleznay Julianna így veszítette el gyermekeit és unokáit.

*

A Tiszta család nem kísérelte meg a református templom elfoglalását – mint oly sok helységben tette ezt a katolikus új földesúr, példának okáért Felsővadászon is – ezért a reformátusok az ősi, középkori templomban tarthatták istentiszteleteiket továbbra is. 1818-ban a tetőzetét megújították. Az épület 1884-ben már olyan súlyosan megrepedezett, hogy felújítását lehetetlennek minősítették, s a hatóság bezáratta életveszély címén. Gömöri Péter lelkész így jellemezte a selyebiek hangulatát az esemény kapcsán:

„Összeöntöttük szívünk, lelkünk fájdalmát mind együttesen, kicsiny és nagy, ifjú és öreg. A mély keserűség és bánat felhője odaült mindnyájunk homlokára, érzékeny könnyek hullottak a szemekből, hogy megszenteljék vele a romokat, melyek alá eltemetni véltük egyházunk jövőjét, mindent, ami összetartókapocs volt nekünk az idegen elemek között.”

Az új templom alapkövét 1885-ben rakták le, 1886-ban pedig fel is építették. Az építkezés 7 ezer forintba került (összehasonlításként: 1 mázsa búza ára 8 forint; nyáron egy férfi napszám 75 krajcár, tehát nem érte el az 1 forintot.) Gömöri Péter „maroknyi szegény nép”-ként jellemezte a reformátusokat, mégis „az egyház minden tagját egy akarat lelkesítette: az, hogy templomunk bármely áldozat árán is felépíttessék” - írta ugyancsak a lel-

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

kész. Minden egész telkes gazda fizetett 10 forintot, a házas zsellér 3 forintot s „meghozta az ő fillérét a szegény cseléd, hogy letegye az Úr oltárára”. A gyülekezet együttes adománya 3 ezer forint volt. A református egyetemes közalaptól kaptak 1 ezer forintot, a Gusztáv Adolf egylettől 30 forintot, az uralkodó I. Ferenc József 200 forintot adományozott. Péchy Tamás, a képviselőház elnöke követtársai között gyűjtött 140 forintot. Jelentős volt a természetbeli támogatások aránya is: gölnicbányai lakos és abaújszolnoki birtokos Elischer Mihály evangélikus vallású földesúr 5 öl fát, a felsővadászai birtokos református Vay Tihamér 10 öl fát adott téglalevetés céljára. Megkoronázta a támogatásokat a gyülekezet főgondnokának Péchy Istvánnak és leányának Péchy Katalinnak (Papszász Györgyné) az adománya, akik a torony építésének teljes költségét vállalták. A torony 1.386 forintba került.

A templom felszentelésére 1886. szeptember 12-én került sor Kun Bertalan püspök vezetésével. Igét hirdetett Kérészy Barna alsóvadászai, úrvacsorát osztott és keresztelt Ujj József kázmárki és Ujj János korláti lelkész. Énekelt a Szikszó vidéki tanítói énekkar. A sokaság nem fért el a templomban, a kívül rekedteknek istentiszteletet tartott Novák Lajos abaújbaktai lelkipásztor. Az ünnepség lefolyását a Sárospataki Lapok 1886-os évfolyamában „arra hivatott tollal és képességgel” megírta Füzy János gönci lelkész.

Az ünnepség után a teljes lelkészi kart és az egyházi tisztségviselőket Péchy István invitálta asztalához, „hogy a lelki táplálék után testi eledellel is megelégtessenek e nap örömeiben osztozók”.

A templom mennyezetét deszkával borították, melyre vásznat szegelték, ami az égboltozatot jelképező műfestést kapott.

A toronyra 1925-ben új kupolát helyeztek, 1986-ban, a 100 éves évfordulón a templom teljes felújítást nyert.

Orgonát 1903-ban épített Kerékgyártó István debreceni „műorgona építő mester” 1020 korona értékben. A II. világháborúban megsérült, 1991-ben a gyülekezet felújította, azóta ismét alkalmas a gyülekezeti ének kíséretére. A hangszernek 5 regisztere van, pedál kopulával, de önálló pedál sípsor nélkül.

Anya- és jegyzőkönyvei a gyülekezetnek 1801-ben kezdődnek, a régebbiek elveszhettek.

A javadalom körül a 19. században sok vita volt Selyeben is és sok más gyülekezetben szintén. 1886-ban így állapították meg:

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

Lelkész:

30 hold 524 négyszögöl szántóföld, 2 hold és 968 négyszögöl rét. Lakás 4 szoba, konyha, kamra, pince, istálló. Parókiális fundus 510 négyszögöl.

Tanító:

10 hold 1151 négyszögöl szántó, 2 hold 174 négyszögöl rét. Lakás 2 szoba, konyha, kamra, pince, istálló. Iskolai fundus 164 négyszögöl.

E javak értékére következtethetünk abból, hogy a tanítói javadalmat 432 koronára becsülték néhány évvel később egy esztendőre vetítve. Ekkor a lelkészi és tanítói minimálbér 800 korona volt. A hiányzó részt államsegélyből pótolták.

*

A gyülekezetben a férfikar 1861-ben alakult meg, 1890-ben megszűnt, majd az 1920-as években ismét életre kelt, majd a háborút követő években végleg befejezte működését. 1990 és 1994 között vegyes kara volt az egyházközségnek.

A kommunista hatalomátvételt követően a selyebi presbitérium igen tisztességesen, egyháza ügyet védelmezve mindent megtett, amit lehetett. 1948-ban a végsőig ragaszkodott az iskolához – nem az intézményhez elsősorban, hanem az épülethez. Természetesen nem tarthatta meg, mert az államosítás lényegében diktatórikus szabad rablás volt, minden kártalanítást mellőzött. 1950. október 22-én egyhangúlag úgy nyilatkozott, hogy ingatlanait nem hajlandó önként felajánlani az államnak. A következő évben kénytelen volt a hatalmi nyomásnak engedni, miután az országos egyház vezetése minden presbitériumot megfenyegetett. Kiállt a selyebi presbitérium sok más Tiszán inneni gyülekezettel együtt a sárospataki kollégium mellett is, támogatta annak egyházi kézben maradását, sikertelenül. 1956 nyarán az országos egyház vezetői számára megfogalmazott nyilatkozatában kifogásolta a presbitérium, hogy az erőszakosan avatkozik be a gyülekezetek életébe, bírálta azt a vezetői magatartást, amely akadálya az igazi egyházi munkának. A forradalom napjai után az 1951-ben megszüntetett Tiszáninnyi Egyházkerület visszaállítása érdekében csatlakozott több más egyházközség beadványához Selyeb is.

A helyi pártvezetők, iskolaigazgatók tisztességére el kell mondani, hogy a kommunizmus évtizedeiben nem zaklatták a gyülekezetet, nem akadályozták a gyermekek közötti munkát sem. Selyeben folyamatosan volt iskolai hitoktatás. Ez a tény egyben a gyülekezet tagjainak határozott, gerinces kiállását, hitvalló magatartását is dicséri.

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

Selyebi református lelkipásztorok:

Pankotai János 1579-1581

Kállai Pál 1582

Szántai Gergely 1583-?

Siklósi L. Mihály 1594

Szikszai István 1596 (Valószínűleg azonos azzal a Szikszai Istvánnal, aki 1576-ban Wittenbergben tanult.)

Szántai Balázs 1597-?

Veresmarti János 1602

Veresmarti György 1603

Veresmarti János ismét 1605-1618. 1592-ben Wittenbergben tanult.

Roffi Márton 1620-1624.

Fügedi P. János 1625-?

Vattyai Mihály 1640- ?

Fügedi P. János ismét 1646-?

Hécei András 1652-?

Ettől kezdve csak töredékes adataink vannak:

Monaki István 1668.- ? 1662-ben Sárospatakon tanult, onnan Szikszóra ment tanítónak, majd selyebi lelkész lett.

Szántai Mátyás 1687-ben az üldözés elől Selyebre menekült. A Borsod-Gömör-Kishonti Egyházmegye esperese volt.

Rozgonyi László ?- 1711-1728-?

Péter János 1765-1770

Runyai István 1770-1774

Hunyacz ? 1774-1775 Őt a földesúr beleegyezése nélkül hozták, ezért korán távozni kényszerült.

Mokri Mihály 1775-1778.

Márk Vince 1778-1791.

Sarudy István 1791-1800.

Kádár János 1800-1813.

Persenczky György 1813-1848. Selyeben temették el.

Ujj György 1849-1875. Selyeben temették el.

Borbély József 1876-1878.

Gömöri Péter 1878-1905. Hernádszentandráson született 1833-ban. 1844-ben

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

lett sárospataki diák. Több helyen tanítóskodott, majd 1861-ben lett káplán Buzinkán. 1863-ban tette le a papi vizsgát. 1866-ban Léhen, 1872-ben Láncon lelkész, onnan jött Selyebre. Kiváló lelképásztor volt. Igen sokat tett az új templom felépítése érdekében. Igyekezett összegyűjteni a selyebi egyházközség történetének adatait. Sok küzdelme volt a közöny és a rosszindulat embereivel. Selyeben temették el.

Kőszeghy János 1906-1922.

Tamáskai János 1925-1954.

Asztalos Zoltán 1954-1960.

Sebestyén Sándor 1961-1966.

Mohácsi József 1967-1974.

Makatura József 1974-1975.

Papp Borbála 1976-1977.

1978-tól az alsóvadászi lelkész szolgált e kézirat lezárásáig (1993.)

*

Források, irodalom:

Bisztray Gyula: Tompa Mihály levelezése. Budapest, 1964.

Csikvár Antal: Abaúj-Torna vármegye. Budapest, 1939.

Dávid Gyula: Az 1598. évi házösszeírás. Budapest, 2001.

Dienes Dénes: Református egyház-látogatási jegyzőkönyvek 16-17. század. Budapest, 2001.

Dienes Dénes: Isten Anyaszentegyházának emlékeztire...: Református egyházlátogatás a Borsod-Gömör-Kishonti Egyházmegyében 1753-1759, 1764. Sárospatak, 2001.

Dienes Dénes: Református egyházlátogatás a Borsod-Gömör-Kishonti Egyházmegyében, 1665, 1668, 1669. Sárospatak, 2003.

Engel Pál: Kamarahaszna összeírások 1427-ből. Budapest, 1989.

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára. Pest, 1851.

Györffy György: Magyarország történeti földrajza az Árpád-korban. Budapest, 1963.

Korponay János: Abaúj vármegye monographiája. Kassa, 1866-71.

Makkai László: A felső-tiszavidéki parasztfelkelés 1631-1632. Budapest, 1954.

Maksay Ferenc: Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén. Budapest, 1990.

Sziklay – Borovszky: Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, 1896.

Sárospataki Református Kollégium Levéltára: Selyeb egyházközség iratai.

Selyebi Református Egyházközség iratai, helyben.

Dienes Dénes: Selyeb község, különös tekintettel a református egyházra

A jelenlegi selyebi református templomot ábrázoló grafika Pecze János selyebi származású, Göncön élő művész munkája.